

Enskild motion

Motion till riksdagen: 2014/15:2878

av Andreas Norlén och Finn Bengtsson (M)

Ingripare och vittnen

Förslag till riksdagsbeslut

1. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om en översyn av straff- och skadeståndsrätten för att stärka ingripares och vittnens ställning.
2. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att förbättra rättsväsendets arbete med att stötta ingripare och vittnen och att ge dem ett gott bemötande.

Motivering

Nu har det gått ett år sedan det brutala dubbelmordet i Ljungsbro, då en kvinna och en pojke miste livet. Händelsen aktualiserar vilket stöd och rättsligt skydd som finns för den som bevittnar grova brott.

Gärningsmän borde kompensera vittnen och ingripare för förstörda kläder och psykisk skada genom att betala skadestånd. I andra hand skulle då staten kunna betala ut brottsskadeersättning, om gärningsmannen inte kan betala skadeståndet. Åklagaren såg dock inte ingriparen i Ljungsbro som målsägande och hjälpte honom därför inte att driva en skadeståndstalan i brottmålet.

Det är viktigt att den som gör ett rådigt ingripande eller bevittnar ett grovt brott får gott stöd och rätt till skäligen ersättning för sådana kostnader som föranletts av ingripandet.

Om ett vittne i vissa situationer även skulle ses som brottsoffer skulle det ge personen möjlighet att få ett målsägandebiträde och juridiskt stöd när det gäller att kräva skadestånd från gärningsmannen.

Det finns redan idag möjlighet att väcka åtal för vållande till kroppsskada eller sjukdom, om en person av oaktsamhet åsamkar någon annan en psykisk skada (sömnstörningar,

ångest, chock, neuros, depression, posttraumatiskt stressyndrom eller annan medicinskt påvisbar effekt). Om en gärningsman slår ihjäl någon framför ögonen på andra personer skulle man kunna hävda att gärningsmannen i vart fall varit oaktsam i förhållande till risken att förorsaka vittnena psykisk skada. Det vore värdefullt att få en domstolsprövning av frågan om en mördare kan begå brottet vållande till (psykisk) kroppsskada gentemot ett vittne.

Många åklagare skulle emellertid sannolikt tveka inför att väcka ett sådant åtal, med hänvisning till att det är svårt att bevisa att en psykisk skada föreligger. Psykiska skador kan dock diagnostiseras på ett vetenskapligt sätt och rättsväsendet borde generellt sett bli bättre än idag på att upprätthålla det straffrättsliga skydd som lagstiftaren har skapat mot psykiska skador. I brottsbalkspropositionen sägs till exempel tydligt att det är avsett att ”vissa svårare former av psykisk påverkan skall falla under misshandelsbegreppet”. Det finns härutöver ytterligare en möjlighet att utforska inom ramen för gällande rätt. Enligt lag har anhöriga till personer som dödats genom brott rätt till skadestånd för psykiska skador, oavsett om de bevittnat händelsen eller inte. Den rätten har utvidgats i rättspraxis så att även anhöriga till personer som skadats allvarligt genom brott fått skadestånd. En hovrätt beviljade skadestånd för psykisk skada till en kvinna som upptäckte sin bror efter att han misshandlats svårt med kniv och åsamkats livshotande bukskador. Det framstår inte som orimligt om även andra än anhöriga som bevittnar grovt våld och drabbas av psykiska skador skulle kunna få skadestånd. Mot bakgrund av rättsväsendets tvekan inför att ta sig an psykiska skador framstår det dock som tveksamt om det går att få till stånd en prövning av skadestånd för vittnen för att se hur långt praxis kan utvecklas.

Eftersom straff- och skadeståndsrätten således i praktiken inte framstår som tillräcklig för att tillgodose vittnens och ingripares berättigade anspråk bör lagstiftningen ses över. Polis och åklagare kan bli bättre på att använda straffrätt och skadeståndsrätt liksom på att ge ett gott bemötande för att värna dem som ingriper mot eller bevittnar allvarliga våldsbrott. Även en översyn av lagstiftningen behövs. Vittnen och ingripare är viktiga för vårt rättsväsende. Därför måste alla anstränga sig ännu mer än idag för att skydda och stötta dem.

Andreas Norlén (M)

Finn Bengtsson (M)